

Kataryzm – religia Dobrych Ludzi

Autor tekstu: Aneta Średzińska

Czym był Kataryzm? Przede wszystkim było to późne odgałęzienie największej sekty dualistycznej – manicheizmu, nazywani byli też Albigensami. Albigensi byli konfederacją heretyków z XII w., złożoną z Katarów, Pertobruzjan, Henrycjów, Arnoldystów i Waldensów [1]. Nazwa ta pochodzi od głównego ośrodka tej herezji- miasta Albi w południowej Francji swoim zasięgiem obejmował Francję, Katalonię, Italię, Niemcy a nawet Anglię. Największy ośrodek Katarów znajdował się w południowej Francji - Langwedocji, gdzie katarzy znaleźli doskonałe warunki dla dalszego rozwoju swojej działalności. Kraj ten posiadał wiele bogatych miast jak np. Narbonne, Tuluza, Montpellier, Alres, Awionion, Marsylia i inne. Były to przede wszystkim ośrodki handlowe, gdzie stykali się ludzie z różnych stron Europy, tutaj właśnie panowała ogromna, zadziwiająca ludzi Południa, tolerancja. Ta część Francji była krajem niezależnym, chociaż pewne posiadłości mieli tu król Aragonu, król Anglii, jednak największą władzę w tej części Francji posiadali hrabiowie Tuluzy.

Co takiego przyciągało ludzi, na czym polegała siła fenomenu katarskiego? Herezja ta opierała się na dualizmie, na manichejskiej teorii dwóch pierwiastków: Dobra i Zła, Światła i Ciemności, Ducha i Materii. Najbardziej zaangażowani wyznawcy wyrzekali się aktywności seksualnej – zwłaszcza gdy chodziło o prokreację, potępiali małżeństwo, praktykowali surowy wegetarianizm i odmawiali spełniania takich świeckich obowiązków, które wymagały składania przysięg. Dość osobliwa była ich wiara w wędrówkę dusz, uważali mianowicie, że dusza po śmierci nie idzie na tamten świat i to nie tylko ludzkiego, lecz udaje się do drugiego ciała . O tym do jakiego ciała trafi, decydują zasługi człowieka z życia doczesnego. [2] Odrzucali też sakramenty, zwłaszcza chrzest i Eucharystię, oraz Kościół i kapłanów. Sami wiedli życie proste i pobożne, dążąc do osobistego kontaktu z Bogiem, co ograniczało znaczenie duchownych, kaznodziejów i nauczycieli. Katarów obowiązywał też zakaz kłamania, przeklinania, zabijania, samotnego podróżowania, sypania bez ubrania, oddawania się prostytutce. Dzielili wyznawców swoich na dwie kategorie: doskonałych (*perfecti*) i zwykłych wyznawców (*credentes*). Owi „doskonali” stanowili elitę nadrzędną nad zwykłymi wierzącymi. „Doskonali” sprawowali liturgię inicjacji - *Consolamentum*, która prowadziła do przejścia ze stanu wierzących do stanu „doskonałych”. Każdy kandydat musiał przysiąc posłuszeństwo wobec zasad doktrynalnych. Jedyną modlitwą zaakceptowaną i przejętą przez katarów było *Ojczy Nasz*, ponadto obowiązywała jeszcze jedna formuła odmawiana przez nich: *Podajemy Ci tę świętą modlitwę, abyś miał ją od nas, Boga i Kościoła i abyś nigdy nie zjadł ani nie wypił niczego, nie odmówiwszy jej pierwsze. Jeśli tego nie uczynisz, będziesz musiał odprawić pokutę* [3], następnie Doskonali kładli mu na głowę ręce (rytuał podobny do manichejskiego tchnienia Ducha Świętego). Drugi rytuał *melioramentum*, była to publiczna spowiedź, podczas której zgromadzeni udzielali rozgrzeszenia. Każdy „Doskonały” był odziany w habit pocieszonego, dopiero w okresie prześladowań habit został zamieniony na sznur noszony przez mężczyzn na koszuli, a przez kobiety bezpośrednio na ciele. *Consolamentum* pozwalało wyświęconemu otrzymać Ducha Świętego, stać się Doskonałym i dostąpić zbawienia już w życiu doczesnym. [4] Obrzęd ten występował w dwóch kontekstach. Konteksty te zostały dokładnie opisane przez Dobkowskiego Mariana: *W pierwszym przypadku był stosowany jako pocieszenie umierających i miał na celu wyłącznie udzielenie zbawienia przez oczyszczenie się zesłaniem Ducha Świętego i podjęcie trudu zachowania go. W przypadku pocieszenia umierających miał on na celu wyłącznie udzielenie zbawienia przez oczyszczenie się zesłaniem Ducha Świętego i podjęcie trudu zachowania go. Natomiast Consolamentum doskonałych oprócz łaski zbawienia umożliwiało nowo wyświęconemu również przekazywanie tego ducha.* [5] Jest to najlepszy moim zdaniem opis doktryny Katarskiej, przedstawia bowiem jej wszystkie cechy charakterystyczne i porównuje je z doktryną kościoła katolickiego. Teologia katarska była pochodzenia gnostyckiego i jak większość gnostyków nie uznawała Starego Testamentu, jej zdaniem relacjonował on czyny Szatana – władcy tego świata (podobnych twierdzeń możemy doszukać się w dziele ruchu heretyckiego bogomilów [6], znane jako *Interrogatio Johannis-Pytania Jana*). Chrystusa uznawali ze względu na to, że był Synem Bożym, że zstąpił na ziemię żeby głosić chwałę Najwyższemu – czyli Bogu i że był starszym bratem *perfecti*. Katarzy obchodzili święta religijne wraz z katolikami, ale świętom tym nadawali inną treść np. Zesłanie Ducha Świętego oni nazywali rocznicą „nakładania rąk”. Odprawiali także comiesięczne modły (*lo servisi* w języku prowansalskim, a po łacinie *apparellamentum*).

Kataryzm swoim zasięgiem objął feudalne i mieszczańskie społeczeństwo, zubożała szlachtę, rzemieślników i kupców. Przyjął się właśnie tam, gdzie najtrudniej było wprowadzić jakiegokolwiek zmiany. Katarscy duchowni podzielili społeczeństwo na trzy grupy: *oratores* (ci, którzy się modlą), *bellatores* (ci, którzy walczą) i *laboratores* (ci, którzy pracują). [7] Kataryzm przeciwstawiał się feudalizmowi z natury swoich wierzeń i teorii moralnych, twierdził, że to szatan jest głową hierarchii feudalnej.

Przypisy:

- [1] H. Masson , Słownik herezji w Kościele katolickim, Katowice 1993 s. 50, 166
[2] Więcej o reinkarnacji w R. Nelli, dz. cyt., rozdz. I, s 13 - 14, oraz E. Potkowski, dz. cyt., s. 33
[3] H. Masson. dz. cyt, s. 168
[4] S. Runciman, dz. cyt. s. 123 oraz Niel F. dz. cyt., s.45
[5] M. Dobkowski, Czy consolamentum dawało zbawienie? Szkic z liturgii katarskiej, Gnosis, Nr 11, 1999, s. 28 - 35
[6] Herezja powstała ok. 930 r na Bałkanach, pierwszy powszechny ruch dualistyczny, doktryna Bogomilów ma swoje początki w manicheizmie
[7] Doskonały opis społeczności katarskiej, stworzony na podstawie protokołów inkwizycyjnych znaleźć można w: Le Roy Ladurie, dz. cyt., Warszawa 1988

Aneta Średzińska

Studentka historii.

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 19-12-2002 Ostatnia zmiana: 27-02-2004)

[Oryginał..](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,2120) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,2120>)

Contents Copyright © 2000-2008 by Mariusz Agnosiewicz

Programing Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane

w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę podkatalogów, skrypty JavaScript oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów

serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl